

FUNDAMENTAREA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONAL CONTABIL ÎN APLICAREA PRAGULUI DE SEMNIFICAȚIE

BASIS OF ACCOUNTING PROFESSIONAL REASONING IN THE APPLICATION OF THE SIGNIFICANCE THRESHOLD

Autor: **Violeta CODREAN**

e-mail: codrean2013@mail.ru

Conducător științific: **Svetlana MIHAILA**

e-mail: svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** Significance threshold means the value, error or omission with power to influence the correctness and accuracy of financial statements, equally - the true picture of the financial result. In order to support the information presented, the article was based on the provisions of normative acts, the opinions of the authors of scientific papers but also the findings of researchers based on published articles. In other words, with the help of the targeted concept, the entity has the possibility to externalize the significant accounting elements by establishing it in absolute or relative size in its accounting policies. The article aims to present the interpretation of the significance threshold in accounting, with slight audit tangents, to present by practical examples the exact application of the significance threshold, in which cases and how it modifies the interpretation of amounts for accounting purposes. The significance threshold is a key factor in the interpretation of the financial statements, in this context, it contributes to the performance of audit procedures, the evaluation of the results obtained and the issuance of the final audit report.*

Keywords: prag de semnificație, semnificativ, element contabil, situații financiare, audit

JEL classification: M40, M41

Introducere.

Potențialul și calitatea sistemului informațional ce cuantifică, prelucrează și comunică informațiile financiare cu privire la o entitate depinde în măsură decisivă de capacitatea acesteia de a furniza informații clare și exacte utilizatorilor potențiali ai informației financiare.

În vederea cristalizării cumulului de informații furnizate, în practica contabilă, s-a impus aplicarea conceptului relevanței informației, mai exact, conceptul pragului de semnificație, care tinde să demonstreze că nu toate informațiile sunt relevante pentru entitate și utilizatori.

Informațiile au caracter relevant atunci când influențează deciziile beneficiarilor situațiilor financiare și totodată îi ajută în evaluarea evenimentelor anterioare, prezente sau viitoare, dar și în confirmarea sau corectarea evaluărilor precedente realizate de aceștia. Pe de altă parte, pentru ca situațiile financiare să conțină o reprezentare exactă a evenimentelor economice, descrierea trebuie să îndeplinească următoarele atribute: să fie completă, lipsită de erori și neutră.

Astfel, pragul de semnificație reprezintă o noțiune relativ nouă, iar în noile reglementări contabile, noțiunea de „semnificație” se asociază cu îmbinările: „informație semnificativă”, „informație nesemnificativă”, „eroare semnificativă”, „prag de semnificație” etc. Având în vedere novitatea termenilor, în exercitarea sarcinilor contabile apar incertitudini în ceea ce privește stabilirea

elementelor semnificative și a criteriilor pentru determinarea pragului de semnificație, de unde și rezidă *actualitatea temei*, din importanța pragului de semnificație la întocmirea situațiilor financiare și la determinarea semnificației erorilor.

Scopul temei cercetate este de a pune în lumină aspectele atât teoretice și practice privind determinarea și aplicarea pragului de semnificație atât în contabilitate, cât și în audit.

Metodele de cercetare utilizate.

În demersul examinării temei propuse, autorul a utilizat drept metodă de cercetare documentarea normativă, analiza literaturii de specialitate, a webografiei, utilizând metode precum comparația, inducția, deducția etc. Drept urmare, s-au analizat minuțios prevederile standardelor naționale și internaționale de contabilitate și audit, lucrările științifice atât naționale, cât și internaționale precum și analiza logică și critică a materialelor cu privire la aplicarea națională a pragului de semnificație dar și la nivel transfrontalier.

Revizuirea literaturii de specialitate.

Pragul de semnificație reprezintă un concept al noțiunii de relevanță, care reliefează efectele relevante ale tranzacțiilor economice și reprezentarea fidelă a acestora în situațiile financiare, altfel spus, pragul de semnificație exprimă nivelul de eroare sub care înțelegerea și interpretarea situațiilor financiare nu vor fi afectate semnificativ.

În actele normative naționale, pragul de semnificație este tratat în *SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”* [1], de asemenea este abordat pe larg în auditul financiar, în componența Standardelor Internaționale de Audit valabile în Republica Moldova datorită semnării *Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 64/2012 privind acceptarea și publicarea Standardelor de audit și Codului etic* [2]. În egală măsură, conceptul a fost și este dezbătut în lucrările mai multor autori autohtoni, de către: Nederița A. [3], Panuș V. [4], Iachimovschi A. [5], Mihaila S. [6.], Manoli M. [7], Zlatina N. [7] etc.

La nivel internațional, pragul de semnificație este tratat pe larg în *IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”* [9], *Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare”* [10] adoptat de Consiliul Internațional pentru Standarde de Contabilitate, din punct de vedere al auditului, *Codului etic al auditorului intern* și a *Cartei de audit intern* adoptate prin Hotărârea Guvernului nr.557/2019 [11]. În egală măsură, pragul de semnificație este abordat de autori din România, cum ar fi: Tiron A. [12], Grosu V. [6, 8], etc.

Noțiunea pragului de semnificație întâlnește mici abateri de la sursă la sursă, astfel, analizând actele normative, s-a observat că *SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”* definește pragul de semnificație drept „criteriul privind necesitatea prezentării/corectării informațiilor în situațiile financiare și influența acestora asupra deciziilor economice ale utilizatorilor” [1], pe când în perspectiva *IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”*, pragul de semnificație presupune „evaluarea măsurii în care o omisiune sau o prezentare eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor, luând în mod obligatoriu, luarea în considerare a caracteristicilor acelor utilizatori” [9], iar *Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare* menționează „informațiile sunt semnificative dacă omisiunea sau declararea lor eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor; pragul de semnificație depinde de mărimea elementului sau a erorii, oferind o limită, decât însușire calitativă primară pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă” [10]. În acest context, se evidențiază că în opinia *Cadrului general*, pragul

oferă mai degrabă o limită, decât o însușire calitativă primară pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă.

Sensul „semnificației” prevăzut în noile reglementări se poate regăsi prin noțiunile de „considerabil”, „importanță relativă” etc. În acest context, prin importanță relativă se înțelege încuviințarea nerespectării exigențelor privind recunoașterea și evaluarea elementelor contabile, dar și prezentarea informațiilor aferente când consecințele respectării lor sunt ne semnificative.

Determinarea pragului de semnificație este un aspect cu referire la judecata profesională a contabilului, stabilirea și tehnica de aplicare a acestuia fiind deosebit de relevantă pentru entitate. Valorile pragului de semnificație, după caz, trebuie determinate și incluse în politicile contabile până la aprobarea acestora [4].

Noțiunea de „semnificație” stă la baza întocmirii situațiilor financiare, drept urmare, pragul de semnificație se stabilește în politicile contabile ale entității ca un criteriu unic aplicabil pentru toate elementele situațiilor financiare, sau drept câteva criterii pentru grupe separate de elemente.

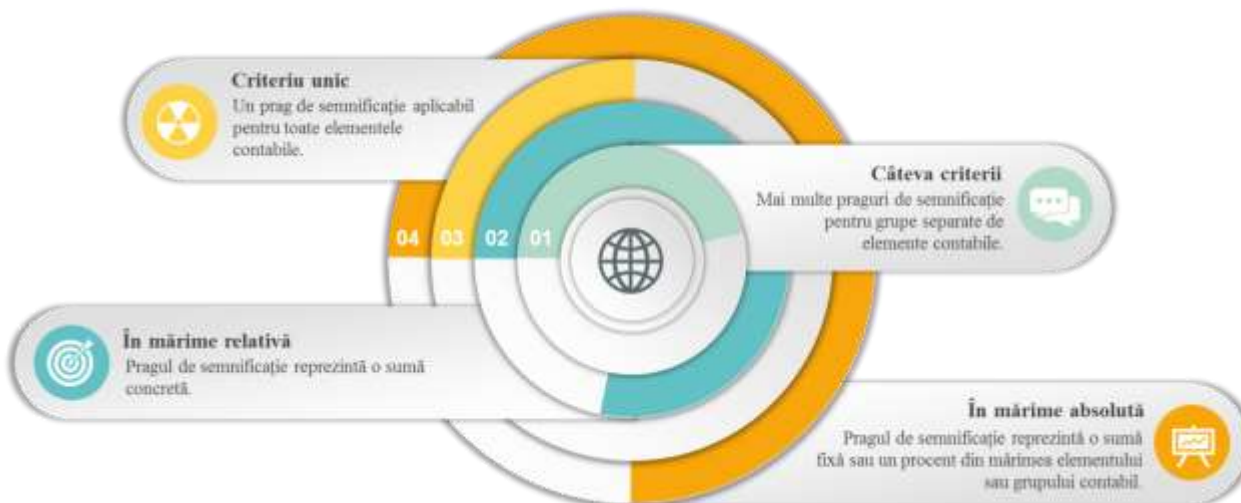

Figura 1. Modalitățile de determinare a pragului de semnificație

Sursa: elaborat de autor în baza [5]

În baza figurii 1, se reliefează că în mărime relativă, pragul de semnificație reprezintă o valoare exactă, drept urmare:

- a) pentru elementele bilanțului, pragul de semnificație poate să constituie 1–2% din valoarea totală a activelor la data raportării (întocmirii situațiilor financiare),
- b) pentru elementele situației de profit și pierdere – 3–5% din suma veniturilor din vânzări obținute în perioada de gestiune).

Indicatorul sau combinația de indicatori depinde de structura entității. De exemplu, o entitate prestatoare de servicii care nu are active prea multe nu ar trebui să ia în calculul pragului de semnificație un procent din total active ci mai degrabă un procent din cifra de afaceri sau profitul brut [14].

Fiecare entitate, în mod individual, apreciază de sine stătător semnificația erorilor luând în considerare natura, precum și mărimea acestora în comparație cu pragul de semnificație conform figurii 2:

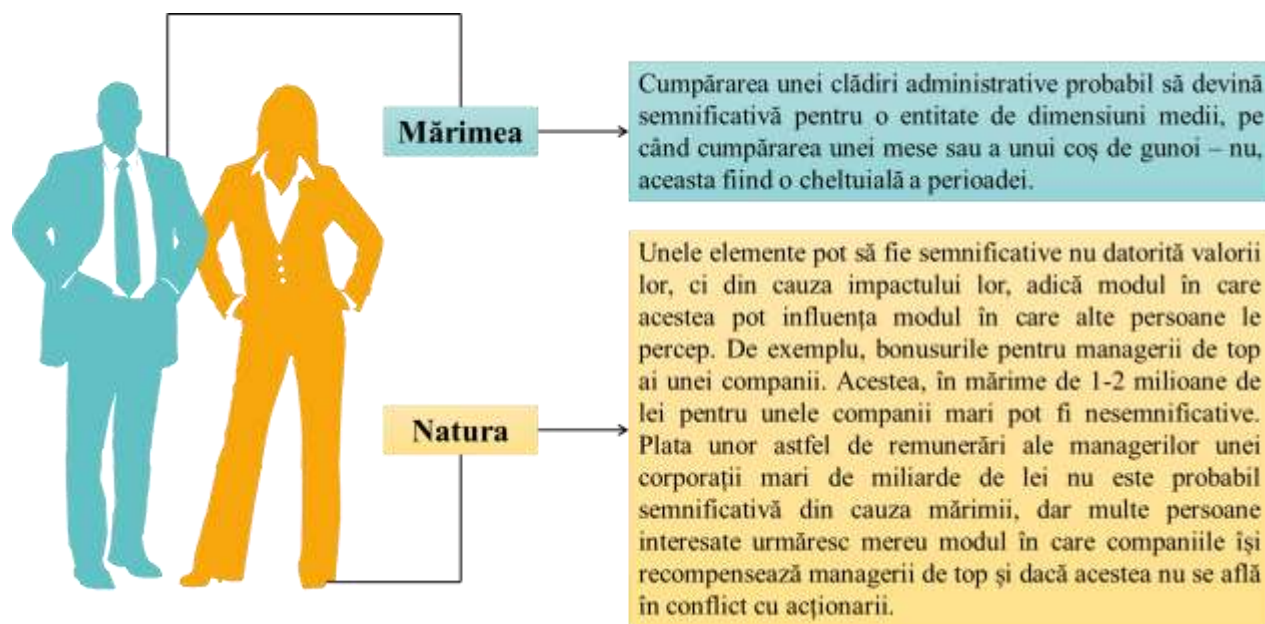

Figura 2. Mărimea sau natura – factori hotărâtori în determinarea semnificației

Sursa: Elaborat de autor în baza Jn baza literaturii studiate

Pragul de semnificație exprimă nivelul maxim admisibil de eroare acceptat pentru a putea decide dacă conturile sunt corecte sau nu, respectiv, acesta se aplică în următoarele cazuri:

- 1) *Influențarea la calcularea amortizării mijloacelor fixe, pragul de semnificație fiind aplicat de entitate în calculul valorii reziduale:*

Exemplul 1. În conformitate cu politicile contabile ale entității A, dacă valoarea reziduală este mai mică de 1,5% din costul de intrare, atunci valoarea reziduală se consideră egală cu zero la calcularea amortizării. Calculul amortizării – începând cu data transmiterii în utilizare. În luna septembrie 2020 entitatea A a achiziționat un utilaj, costul de intrare constituie 157 840 lei, durata de utilizare 7 ani. Entitatea a estimat valoarea reziduală de 2000 lei. Cât v-a constitui amortizarea lunară?

Rezolvare:

- a) *Reflectarea mărimii relative a valorii reziduale a utilajului procurat:*
 $2\ 000\ lei : 157\ 840\ lei * 100\% = 1,27\% \Rightarrow 1,27\% < 1,5\%$
- b) *Reflectarea calculului amortizării anuale a utilajului prin metoda liniară:*
 $157\ 840\ lei : 7\ ani = 22\ 548,57\ lei$
- c) *Reflectarea calculului amortizării lunare a utilajului prin metoda liniară:*
 $22\ 548,57\ lei : 12\ luni = 1\ 879,05\ lei$

Valoarea reziduală se consideră nulă iar amortizarea lunară este 1 879,05 lei.

- 2) *Cheltuieli suportate în perioada de gestiune, dar care se referă la perioade ulterioare:*

Exemplul 2. Entitatea a suportat costuri aferente cedării unui obiect de mijloc fix în sumă de 8 500 lei în luna decembrie 2020. Valoarea inițială constituie 1 000 000 lei iar amortizarea acumulată – 955 000 lei. Mijlocul fix a fost vândut în luna ianuarie 2021. Conform politicilor contabile ale entității, dacă costurile aferente ieșirii depășesc pragul de semnificație de 0,5% din valoarea inițială, atunci

costurile suportate se înregistrează ca cheltuieli anticipate și se decontează ulterior la costuri curente în perioada când a fost efectuată ieșirea efectivă. Să se contabilizeze operațiunile economice.

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului costurilor aferente ieșirii mijlocului fix:*

$$1\,000\,000 * 0,5\% = 5\,000 \text{ lei} \Rightarrow 8\,500 \text{ lei} > 5\,000 \text{ lei}$$

b) *Reflectarea contabilizării operațiunilor economice în decembrie 2020:*

Debit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 8 500 lei

Credit contul 211 „Materiale” – ... lei

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – ... lei

Credit contul „Datorii față de personal privind retribuirea muncii” – ... lei

Credit contul „Datorii privind asigurările sociale” – ... lei

c) *Reflectarea contabilizării operațiunilor economice în ianuarie 2021:*

Debit contul 721 „Cheltuieli cu active imobilizate” – 8 500 lei

Credit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 8 500 lei

Costurile aferente ieșirii depășesc pragul de semnificație (8 500 lei > 5 000 lei), respectiv, se înregistrează drept cheltuieli anticipate și se decontează ulterior la costuri curente în perioada când a fost efectuată ieșirea efectivă.

3) *Corectarea erorilor comise în perioade precedente:*

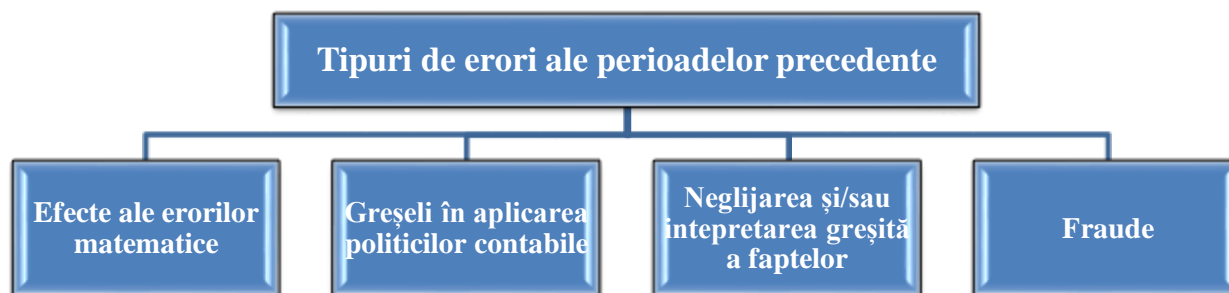

Figura 3. Tipuri de erori ale perioadelor precedente

Sursa: Elaborat de autor

Analizând erorile expuse în figura 3, se conchide că entitatea trebuie să-și corecteze retroactiv erorile semnificative ale perioadei anterioare în primul set de situații financiare aprobate.

4) *Reflectării evenimentelor ulterioare datei raportării, necesitând ajustarea valorilor recunoscute în situațiile financiare:*

Entitatea are misiunea de a ajusta valorile declarate în situațiile financiare pentru a reflecta evenimentele semnificative care au determinat ajustarea situațiilor financiare după perioada de raportare.

Exemplul 3. Entitatea B a asigurat la 01.10.2019 un utilaj cu o valoare contabilă de 578 560 lei utilizat în procesul de fabricație a produselor entității. Asigurarea este prevăzută pe o perioadă de 12 luni în sumă de 28 650 lei. Conform politicilor contabile, în cazul când costurile de asigurare se referă la perioadele viitoare și depășesc 1% din valoarea contabilă a utilajelor ele se recunosc ca cheltuieli anticipate, și se alocă costurilor curente în limita duratei asigurării.

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului costurilor de asigurare conform politicilor contabile:*

$$1\% * 578\,560 \text{ lei} = 5\,785,60 \text{ lei}$$

b) *Reflectarea calculului sumei lunare a asigurării prevăzute pe 12 luni:*

$$28\,650 : 12 \text{ luni} = 2\,387,50 \text{ lei}$$

c) *Reflectarea calculului cheltuielilor anticipate:*

$$2\,387,50 * 9 \text{ luni} = 21\,487,50 \text{ lei}$$

d) *Reflectarea costului poliței de asigurare procurate:*

Debit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 28 650 lei

Credit contul 542 „Datorii privind asigurarea bunurilor și a persoanelor” – 28 650 lei

e) *Reflectarea decontării sumei lunare a cheltuielilor anticipate:*

Debit contul 811 „Activități de bază” – 2 387,50 lei

Credit contul „Cheltuieli anticipate curente” – 2 387,50 lei

Entitatea contabilizează primele 9 luni ca cheltuieli anticipate deoarece depășesc pragul de semnificație, iar următoarele 3 luni le trece la cheltuieli.

5) *Delimitarea investiției imobiliare de proprietatea imobiliară deținută de posesor:*

Anumite proprietăți includ o parte care este deținută pentru a fi închiriată sau cu scopul creșterii valorii capitalului și o altă parte care este deținută pentru a fi utilizată la producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative. Dacă aceste părți pot fi vândute separat, o entitate le contabilizează separat. Dacă părțile nu pot fi vândute separat, proprietatea imobiliară este o investiție imobiliară doar în cazul în care o parte nesemnificativă este deținută pentru a fi utilizată la producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative.

Exemplul 4. O entitate deține o proprietate imobiliară cu o suprafață de 150 m² care nu poate fi vândută separat. O parte din aceasta (25 m²) este utilizată în scopuri administrative, cealaltă suprafață este transmisă în locațiune. Pragul de semnificație stabilit în politicile contabile pentru delimitarea investiției imobiliare de proprietatea imobiliară deținută de posesor este de 20%. Cum consideră în cazul dat entitatea proprietatea imobiliară: investiție imobiliară sau deținută de posesor ?

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului părții deținute de către entitate potrivit mărimii absolute stabilite în politicile contabile:*

$$20\% \text{ din } 150 \text{ m}^2 = 30 \text{ m}^2 \Rightarrow 25 \text{ m}^2 < 30 \text{ m}^2$$

Entitatea deține mai puțin de 20% din 100%, adică mai puțin de 30 m² din 150 m², mai exact 25 m², elementul contabil este pentru entitate o investiție imobiliară.

Pragul de semnificație poate fi considerat, prin urmare, un element cheie al calității deciziilor luate de către profesioniștii contabili în procesul de auditare al situațiilor financiare. Din punct de vedere al auditului financiar, auditorii nu pot garanta utilizatorilor situațiilor financiare că informațiile prezentate sunt corecte fără o examinare prealabilă a acestora, în egală măsură, aceștia nu pot examina fiecare tranzacție reflectată în situațiile financiare, fiind dispuși să accepte o valoare redusă de erori.

Datorită costurilor ridicate, auditorii folosesc, adesea, diferite procedee în examinarea probelor necesare, care să ateste fidelitatea imaginilor financiare [7], cum ar fi conceptul pragului de semnificație. Acest concept, „este aplicat de auditor atât în planificarea și desfășurarea auditului, cât și în evaluarea efectului denaturărilor identificate asupra auditului și a denaturărilor necorectate, dacă există, asupra situațiilor financiare și în formarea opiniei din raportul auditorului” [13].

În vedere fundamentării informației privind pragul de semnificație în audit, se operează cu o serie de acte normative precum:

- ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit” [15];
- ISA 200 „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu SIA” [16];
- ISA 450 „Evaluarea denaturărilor identificate pe parcursul auditului” [17];
- Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare [10] adoptat de Consiliul Internațional pentru Standarde de Contabilitate.

Auditorul ia în considerare pragul de semnificație atât la nivelul global al situațiilor financiare, cât și în relația cu soldurile conturilor individuale, categoriilor de tranzacții și prezentărilor de informații.

Există o relație inversă între pragul de semnificație și nivelul riscului de audit, și anume, cu cât este mai înalt nivelul pragului de semnificație, cu atât este mai scăzut riscul de audit și invers. De exemplu, dacă după planificarea procedurilor specifice de audit, auditorul determină că nivelul acceptabil al pragului de semnificație este scăzut, atunci riscul de audit este crescut.

Auditorul ia în considerare relația inversă dintre pragul de semnificație și riscul de audit atunci când determină natura, durata și întinderea procedurilor de audit.

Concluzii.

Aspirația studierii conceptului de „prag de semnificație” vine din latura mai puțin studiată și aplicată la nivel național și internațional, având în vedere multitudinea operațiunilor necesare instituirii, derulării și respectării prevederilor stipulate în politicile contabile.

Pragul de semnificație este instituit în numeroase moduri în politicile contabile la discreția entității, utilizarea sa fiind condiționată în exclusivitate în urma prevederii în acestuia în document. Menirea „semnificației” în demersul activității economice ordinare a unității econo-mice este de a indica valoarea erorii sub care interpretarea situațiilor financiare nu va fi afectată nuanțat, în acest context, unitatea delimitează ce este semnificativ și ceea ce nu prezintă interes.

În definitiv, pragul de semnificație prezintă interes utilizatorilor informației financiare atât în practica contabilă, cât și în practica auditării deoarece „un prag de semnificație prea ridicat poate duce la neincluderea în aria auditului a unor sume semnificative, după cum un prag de semnificație scăzut poate complica inutil munca de audit, prin includerea unor eșantioane nereprezentative” [7].

În concluzie, profesionistul contabil trebuie să ia în considerare mențiunile referitoare la pragul de semnificație în scopul stabilirii caracterului semnificativ pe care îl are o eroare constatată, iar auditorul trebuie să aibă în vedere relația de dependență existentă între pragul de semnificație și riscul de audit și, nu în ultimul rând, raționamentul său profesional [18].

Referințe bibliografice:

1. SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”;
2. OMF nr. 64/2012 privind acceptarea și publicarea Standardelor de audit și Codului etic;
3. Nedeița A., Vitiuc A. Unele probleme privind aplicarea pragului de semnificație în contabilitate și audit. Politici economice de integrare europeană: conf. șt. int.(23-24 sept. 2005)., Chișinău, 2005, p. 477-479;

4. Panuș V., Aspecte aplicative în determinarea pragului de semnificație conform noilor reglementări contabile. În: Monitorul fiscal FISC.md. 2015, nr. 28;
5. Iachimovschi A., Erhan T., Conceptul de prag de semnificație aplicat în contabilitate și audit. ASEM, 2016;
6. Grosu, V., Mateș, D., Zlati, M. L., Mihaila, S., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., & Tanasă, S. M. (2020). Econometric Model for Readjusting Significance Threshold Levels through Quick Audit Tests Used on Sustainable Companies. Sustainability, 12(19), 8136.
7. Manoli M., Zlatina, N., Pragul de semnificație: factor important în planificarea și desfășurarea unui audit. În: Analele ASEM. 2013, ediția a XI-a, nr.1, p.162-173;
8. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. Sustainability, 12(2), 603.
9. IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”;
10. Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare;
11. Hotărârea Guvernului nr.557 din 19.11. 2019 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și a Cartei de audit intern. În: Monitorul Oficial nr. 352-359 art. 863 din 29.11.2019;
12. Ardelean A., Tiron-Tudor A., Angajamentul pentru interesul public al auditorilor –imperativ al consolidării încrederii în profesie, https://www.researchgate.net/profile/Adriana-Tiron-Tudor/publication/329390460_Commitment_to_public_interest_in_audit-an_imperative_of_strengthening_trust_in_the_profession/links/5c064c1c299bf169ae307d2d/Commitment-to-public-interest-in-audit-an-imperative-of-strengthening-trust-in-the-profession.pdf
13. <https://www.contzilla.ro/ce-este-pragul-de-semnificatie/>
14. IAASB (2016), Manual de Reglementări Internaționale de Control al Calității, Audit, Revizuire, Alte Servicii de Asigurare și Servicii Conexe, ediția 2015, traducere, CAFR, București;
15. ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit”;
16. ISA 200 „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu SIA”;
17. ISA 450 „Evaluarea denaturărilor identificate pe parcursul auditului”
18. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/conceptul-de-prag-de-semnificatie-aplicat-in-contabilitate-si-audit-a5049/>.